

Slučování škol, nepedagogové i společenství obcí musí být tématem celé radnice. Co přinesla jarní EDUakademie?

13.4.2026 - Patricie Martinů | EDUin

V letošním roce dopadne na zřizovatele škol řada zásadních legislativních změn. Březnové odborné setkání, které EDUin uspořádal v rámci Klubu zřizovatelů pro zástupce obcí a měst, pomohlo mnohé z nich nastínit a nabídlo expertní know-how, tipy z praxe a propojení s dalšími aktivními obcemi. Jaká témata vzdělávání jsou pro zřizovatele nejpálčivější a jaké byly jejich největší aha momenty ze semináře?

Co zaznělo na jarní EDUakademii?

- „My navrhujeme sloučení základní a mateřské školy už od roku 2024, je dobré vědět, že jdeme správnou cestou. Teď to zastupitelům dokážeme lépe vysvětlit,“ vítá legislativní změny starosta Bystřice Michal Hodík.
- „Je to pro nás zamyšlení, jak školy kvalitativně posunout. Bude totiž čím dál větší soupeření o dítě,“ zástupci Ústí nad Labem o slučování mateřských škol.
- „Je důležité, aby nebyla některá z obcí ‚otloukánek‘ přehlasovaným ostatními,“ popsala své obavy starostka Drahelčic Petra Ďuranová.
- „Řekli jsme jim, že nevíme, co přesně bude, ale že je nenecháme ve štychu a dostanou minimálně stejnou částku jako loni,“ místostarosta Brna-sever Martin Glogar ke komunikaci s nepedagogickými pracovníky.
- „Je před námi velká výzva, ke které nemáme odbornou podporu státu, musíme si to zařídit sami,“ shrnula místostarostka Libčic nad Vltavou Tereza Nehasilová.

Ačkoliv zřizovatelé škol, tedy obce a kraje, čelí v různých částech Česka různým výzvám (situace obce v prstenci kolem Prahy se výrazně liší od malé vesnice v příhraničním regionu), legislativní změny platné od letošního roku dopadají na všechny stejnou měrou. Zřizovatelé dostávají do rukou nové nástroje a pravomoci, ale aby je mohli dobře využít, potřebují zároveň budovat znalosti a kompetence. Právě to je jedním z cílů Klubu zřizovatelů EDUinu. Ten proto uspořádal EDUakademii – seminář, na kterém lektoři Jaromír Beran, radní pro školství v Roztokách u Prahy, a Miroslav Hřebecký z EDUinu provedli zástupce obcí klíčovými tématy roku 2026.

Slučování škol: je zákon podporou v jednáních, nebo zdrojem napětí?

Mezi zúčastněnými zástupci obcí rezonovalo nejvíc povinné slučování škol. Není to nové téma, v řadě evropských zemí proběhly podobné procesy před desítkami let. Zatímco v zahraničí bývají pedagogové zpravidla státními zaměstnanci, u nás každá škola funguje jako samostatná právnická osoba s vlastním ředitelem, účetnictvím i výkaznictvím. Výsledkem je systém, který je administrativně roztržštěný a personálně neefektivní. Nově však každá mateřská škola, základní škola nebo jejich kombinace musí mít nejméně 180 dětí či žáků, anebo do konce přechodného období v roce 2028 musí dojít k jejímu sloučení s další školou.

Tento počet žáků ale nemusí být úplně šťastně zvolený pro všechny situace, v nichž se školy mohou

nacházet. „Škola v této velikosti či těsně pod limitem má dvanáct až čtrnáct pedagogů, což není malý počet na to, aby ji bylo potřeba slučovat, a je rozdíl, zda se slučují dvě malé školy v odlehlejší regionu, nebo velká škola s malou v prstenci u Prahy,“ namítal Filip Volák, starosta Veltrus. Účastníci navíc připomněli, že se tato plošná změna předem nediskutovala se samosprávami ani s řediteli škol, kteří do slučování většinou nejdou s přílišnou ochotou.

Přesto mají zřizovatelé ve vyjednáváních s řediteli i se zastupitelstvem díky zákonu nyní pevnější půdu pod nohama. „Chtěli jsme ke slučování přistoupit už dříve, ale bylo by z toho vzbouření na vsi. Teď, když je povinné slučování uzákoněno, máme konečně oporu,“ shodovala se řada přítomných. „My navrhujeme sloučení základní a mateřské školy už od roku 2024, je dobré vědět, že jdeme správnou cestou. Teď to zastupitelům dokážeme lépe vysvětlit,“ řekl starosta Bystřice Michal Hodík. Otázkou ale zůstává načasování. Část zřizovatelů přiznává, že v přechodném období vyčkávají, jenže odborníci i samotná data upozorňují, že demografický pokles školy zmenší tak jako tak, a čím déle se s rozhodnutím otálí, tím dražší bude provoz poloprázdných budov. Odkládat slučování se z ekonomického hlediska nevyplácí.

Demografický pokles školy zmenší tak jako tak, odkládat slučování se z ekonomického hlediska nevyplácí.

Diskuze se dotkla i toho, zda má smysl slučovat mateřskou a základní školu, když jsou od sebe daleko, nebo zda ředitel sloučené školy může být pedagogickým lídrem pro oba typy vzdělávání zároveň. Ve větších městech se nabízí model, kdy několik škol zastřešuje ředitel stojící nad těmi v jednotlivých školách, kteří řídí každodenní pedagogický provoz. Městská část Praha 7, za kterou se zúčastnily Hana Šišková a Sylva Svobodová z odboru školství, už slučování rozjela. Šišková však upozornila na riziko, které s modelem „superředitele“ přichází. „Je potřeba, aby zřizovatel dosáhl na každého ředitele a jeho zástupce, nejen na tohoto ‚superředitele‘. Ten totiž nebude mít přehled o všem, co se děje na nejnižší úrovni,“ vysvětlila Šišková. Obává se, že po sloučení bude hůř vidět, jak se know-how skutečně přenáší do každodenní práce pedagogů, a že vzniknou úzká hrdla, kterými informace seshora nebudou proudit dostatečně.

Ústí nad Labem začíná se slučováním mateřských škol, které mají jen jednu nebo dvě třídy. „Je to pro nás zamyšlení, jak školy kvalitativně posunout. Bude totiž čím dál větší soupeření o dítě,“ komentovali zástupci města. Brno-sever pak vidí ve slučování příležitost, jak vyřešit situaci, kdy provozují síť zhruba dvanácti škol vzdělávajících příliš malý počet žáků.

Jedni zavírají, druzí nestíhají stavět. Spolupráce se vyplácí

Značně odlišná situace je však v obcích u Prahy. „Stavíme nové školy za cenu obrovských finančních nároků či provozujeme provizorní školní budovy a nevíme, o kolik více dětí příští rok přijde, jelikož jsme developerská oblast. Zejména se ukazuje jako náročné umístění tříletých dětí, které k nám přicházejí,“ popsala starostka Petra Ďuranová z Drahelčic, obce v okrese Praha-západ.

Nejen v těchto místech se ukazuje meziobecní spolupráce jako logické řešení. Kateřina Adamová, manažerka společenství obcí z Bystřicka, popsala, co spolupráci v praxi drží pohromadě: „Musíme hledat společná témata, to je základ.“ Podobných společenství, která byla uzákoněna v roce 2024, je v republice už přes padesát a stále přibývají. Jenže dohoda mezi sousedními obcemi v pražském prstenci není vždy jednoduchá. „Je důležité, aby nebyla některá z obcí ‚otloukánekem‘ přehlasovaným ostatními,“ popsala své obavy Ďuranová. Inspirativními příklady toho, že funkční spolupráce je možná, je například svazek Chýně-Hostivice, Kutnohorsko (kde se o ni zasadila Eduzměna), Tišnovsko nebo Karlovarsko.

Zajímavou formou spolupráce jsou i sdílené služby mezi školami, jako je třeba společná vývařovna zásobující více škol i seniory namísto udržování individuálních jídelen nebo vysoutěžený dodavatel pro více obcí najednou. „Zřídili jsme sdíleného školníka pro více škol, který je zaměstnancem úřadu, a uvažujeme o tom samém i u účetní. Je to úspora i zefektivnění,“ popsal Martin Glogar, místostarosta městské části Brno-sever. Inspirací byl pro zřizovatele příklad Sulic u Jesenice, kde obecní servisní organizace zajišťuje školám stravování, úklid, údržbu i pronájem prostor a generuje obci úspory na DPH.

Inspirací pro zřizovatele mohou být i sdílené služby mezi školami, jako společná vývařovna místo individuálních jídelen či vysoutěžený dodavatel pro více obcí najednou.

Nepedagogičtí pracovníci přešli na obce. Peníze však nestačí

Jak zefektivnit a zajistit financování nepedagogických pracovníků bylo tématem všech zúčastněných. Od 1. ledna 2026 totiž přešlo financování nepedagogických pracovníků – školníků, uklízeček, administrativních pracovníků a dalších – ze státu na zřizovatele. Stát proto navýšil příjmy obcí prostřednictvím sdílených daní v rámci rozpočtového určení daní (RUD), ale kalkulačka MŠMT podle přítomných ukazuje nereálná čísla a řada obcí musí doplácet z vlastního rozpočtu. „Přidali jsme ředitelům prostředky, ale není to dlouhodobě udržitelné,“ zaznívalo mezi zřizovateli s tím, že někteří odkládají systémové řešení až po komunálních volbách tento podzim.

Jako nejdůležitější se v tuto chvíli ukazuje hlavně transparentní komunikace. Nepedagogičtí pracovníci jsou nejistí, co s nimi bude, a potřebují vědět, že na ně zřizovatel myslí. Glogar popsal, jak ke komunikaci s nimi v Brně-sever přistoupili: „Řekli jsme jim, že nevíme, co přesně bude, ale že je nenecháme ve štychu a dostanou minimálně stejnou částku jako loni,“ avšak on i další zřizovatelé pojmenovávali potřebu zauditovat reálné potřeby a výdaje na údržbu škol. „Nikdy jsem osobně nemluvil s uklízečkami, jestli jsou spokojené. A přitom jsou klíčové pro každodenní chod školy,“ přiznal Volák a doplnil: „A než vymýšlet vlastní řešení od nuly, má smysl se nejprve podívat, co už jinde funguje.“

Součástí „balíčku“ přesunů jsou i ostatní neinvestiční výdaje (ONIV), z nichž školy financují učebnice či vzdělávání pedagogů. Je však důležité, aby ONIV zůstaly v kompetenci ředitelů jako nástroj pedagogického vedení školy. Sami účastníci přesun ONIV pod svou správu příliš nevíkali a vnímali absenci odpovídající odborné podpory ze strany státu.

Důležitá je v tuto chvíli hlavně transparentní komunikace s nepedagogickými pracovníky. Jsou nejistí, co s nimi bude, a potřebují vědět, že na ně zřizovatel myslí.

Školy i obce musí být připraveny na dítě. Jak je v tom ale podpořit?

Zákon nově zavádí i pozici školního speciálního pedagoga a školního psychologa ve větších základních školách nad 180 žáků a zakotvuje pozici sociálního pedagoga. Řada přítomných zřizovatelů litovala, že s ukončením financování z projektu Podpora rovných příležitostí (PROP) museli na některých místech pustit sociální pedagogy, kteří na jejich školách dobře fungovali, a chybí jim návazné financování ze státního rozpočtu. I přesto lektori zdůrazňovali, že se jedná o důležitou investici do chodu školy, a vyzvali, aby se zřizovatelé o školní poradenská pracoviště aktivně zajímali, a to i u menších škol, které na institucionalizované pozice nedosáhnou. Hrají totiž

nejen důležitou roli v prevenci možných problémů, ale i v rovněž novém omezení odkladů školní docházky. „Pomohlo mi to uvědomit si, že škola musí být nyní připravena na dítě, a ne naopak. Bude to ale velký mentální tlak na pedagogy,“ zamýšlel se Glogar.

Udržení sociálních pedagogů je důležitá investice i u menších škol, které na institucionalizované pozice nedosáhnou.

Všechny změny, o nichž se na EDUakademii mluvilo, nemohou být záležitostí jednoho referenta na školském odboru, kterého navíc často ani obce nemají. Musí za tím stát rozhodnutí celé radnice. „Jsou to komplexní témata a musí na nich být větší shoda zastupitelů,“ řekla Dagmar Novotná Ouřadová z Prahy 3. Pavla Hanzalíková z Ústí nad Labem to pojmenovala jako svůj největší aha moment: „Tento seminář mi dal nápad na třífázový plán na jednání se zastupitelstvem. Slučování, demografie a financování nepedagogů jsou tři součásti jednoho celku. Nemůžeme to dělat zbrkle.“ Markéta Khauerová, starostka Hodkovic nad Mohelkou, odcházela s důvěrou, že to s jejich řediteli zvládnou. Oproti tomu první místostarostka Libčic nad Vltavou Tereza Nehasilová to shrnula: „Je před námi velká výzva, ke které nemáme odbornou podporu státu, musíme si to zařídit sami.“

<https://www.eduin.cz/clanky/eduakademie-2026-reportaz>